

ЖАН РАСИН

АЛЕКСАНДЪР ВЕЛИКИ

Превод от френски: Паисий Христов, 2022

chitanka.info

ДЕЙСТВАЩИ ЛИЦА

Александър.

Пор, индийски цар.

Таксил, индийски цар.

Аксиана, индийска царица

Клеофила, сестра на Таксил.

Ефестион.^[1]

Свита на Александър.

Действието се развива на брега на река Хидасп^[2], в лагера на Таксил.

---

[1] Хефестион — македонски благородник, най-близък приятел, военачалник и телохранител на Александър Велики. Б.пр. ↑

[2] Хидасп — река в Индия. Б.пр. ↑

ПЪРВО ДЕЙСТВИЕ

ПЪРВА СЦЕНА

Таксил, Клеофила

КЛЕОФИЛА

Нима ще водите бой с цар, чиято сила
спечели си дори небесната закрила,
с тоз, който ред царства азийски покори
и на Съдбата се възпротиви дори.

5 Пред Александър си очите отворете,
изпепелените престоли погледнете
и постъпете тъй към него, братко мой,
че повече беди да не нанася той.

ТАКСИЛ

Не си мислете, че страх низък ме обзема
10 и ще си пъхна сам главата във ярема,
за да ме укори народът, възмутен,
че пранги изковах за него и за мен.

Как принцове, как цар Пор да изоставя?
Нали те нашите народи ще избавят!

15 Та аз съм убеден, че те ще изберат
или да са на трон, или в бой да умрат.
Щом чуе името на Александър, никой
не ще се предаде, от страх не ще извика.

Дори да стане той световен господар,
20 покорен роб не ще му стане никой цар,
от подвизите му не ще се разтрепери,
а за отпор и мощ, и смелост ще намери.

А вие, сестро, днес желаете Таксил
да проси помощ, пред тирана гръб превил?

КЛЕОФИЛА

25 Но императорът на вас сега разчита

и в този момент държи до вас да се допита.
Когато мълния внезапно затреши,
тогава най-напред той вас ще защити.

ТАКСИЛ

Защо ли ще щади гневът му мене само?
30 Единствен аз ли съм заслужил милостта му?
Та той отвъд Хидасп е вперил стръвен взор!
Защо не избере за свой приятел Пор?
Навярно вижда, че от самоуважение
не ще приеме Пор туй срамно предложение.
35 Той търси някой цар по-мек, по-отстъпчив
и затова към мен показва се грижлив.

КЛЕОФИЛА

Не го винете, че си търси роб покорен,
напротив смята ви за цар с престиж безспорен.
И от оръжие да ви лиши дори,
40 той вярва с вас триумф да си осигури.
Този избор със какво ще ви опозорява?
Приятелството му не ще ви ощетява.
Макар под своята власт да иска да държи
вселената, този цар със роби не дружи.
45 А щом пък опетни със нещо вашта слава,
на добрината ви аз как ще се надявам?
С безспирни грижи той отнася се към мен,
от вас зависи те да секнат някой ден.
Сам виждате, че над душата му власт имам,
50 писма ми пише той със жар неугасима.
Въздишки огнени ми праща — никой път
два стана вражески не могат да ги спрат.
Не му отвръщате с омраза ядовита,
а недоволствате, че аз съм упорита.
55 Все пак страстта му ще изстрадам зарад вас
и още повече ще го обичам аз.

ТАКСИЛ

Но вашата душа не е днес притеснена,
макар че сте съвсем от него покорена.
Та вие без проблем със чара си ще може
60 да го накарате оръжие да сложи.
От днеска Индия в решителна борба
обвързва своята със моята съдба.
Съветът ви цели да свия знамената,
но аз държа да си освободя страната.
65 Тревога със това на вас ще причиня,
но, сестро, своята любов и аз ценя.
Та мен красивите очи на Аксиана
подтикват ме безспир към бой и към отбрана.
Над всичките сърца царува властно тя,
70 за свободата ни воюва с красота.
Щом види пранги, тя от яд се изчервява,
но на очите си свободна воля дава.
На нейния свят гняв аз всичко бих отдал.
Аз тръгвам...

КЛЕОФИЛА

Накъде? Към гибелен провал?

75 На скъпите очи към тежката присъда?
На конкурента ви съюзник те ще бъдат,
със лаври ще му е главата увенчана...
За Пор се бийте — тъй желае Аксиана.
Подкрепяйте си я чрез подвизи безброй,
80 но над сърцето ѝ ще властва гордо той.

ТАКСИЛ

Да не допускате, че цар Пор я обича?

КЛЕОФИЛА

А мислите ли си, че той е безразличен
към нея? Виждате със колко жар и страст
за качества му говори тя пред вас.
85 Ако с доверие ѝ слушаме хвалбите,
във битките все той ще бъде победител.

Единствено чрез вас, без него, няма как
да стане Индия земя свободна пак;
врагът царствата ни в разруха ще остави
90 и само Пор ще се със Александър справи.
Не вярвате, че тях ги свързва любовта,
но все пак знайте, че за бог го счита тя.

ТАКСИЛ

Съмнявах се до днес, жестока Клеофила.
Макар че моята заблуда сте разкрила,
95 не ми рисувайте тоз самозван кумир,
а помогнете ми да видя най-подир,
че Аксиана е красавица надменна
и че за всички е съблазън неизменна.
Надежда дайте ми...

КЛЕОФИЛА

Как не! Щом сте мой брат!

100 Но само гол стремеж не дава резултат.
Една победа бой с противник предполага,
а Александър сам победа ви предлага.
Не с него трябва да захванете лют бой,
а с Пор — противникът във случая е той.
105 Не само Александър е редно да възславям
и армията му не бива да забравям.
Но той със подвизи над всички най блести,
на враговете най-отявлено мъсти.
За предводител щом туй име ви допада,
110 и в Персия ще го похвалят, и в Елада.
А цар Пор срещу вас света ще събере
и ще ви оковат с вериги сто царе.
Обаче никой цар окови не ще влачи
при Александър — той достойнство и чест тачи.
115 При Пор ще сте слуга, При Александър — цар.
Надменният враг би ви взел за долна твар
и вместо да сте на цар на Пор слуга послушен,
ще сте... Ах, ето го врага великодушен.

ТАКСИЛ

Съперникът! Със смут ме днес изпълва той.

120 Обича го! Сърце, ще наидеш ли покой?

КЛЕОФИЛА

Е, сбогом! Предстои ви, брате, избор ясен:

другар — на Александър или на Пор — подвластен.

ВТОРА СЦЕНА

Пор, Таксил

ПОР

Царю, не знам дали врагът ни възгордян
не ще осъществи днес своя пъклен план.

125 Войниците ни днес горят от нетърпение
а по челата им чете се настървение.

Те насърчават се и всеки храни блян,
че с лаври почетни ще бъде увенчан.

Видях войниците от дързост завладени

130 и викове дочух с плам буен заредени.

Те се оплакват, че безделието им
изсмуква им мощта, а ние си търпим.

Как ще оставим тез смелчаци да линейт,
та враговете ни над нас да надделеят?

135 Врагът е още слаб и за да ни възпре
Хефестион твърди, че би било добре
да разговаря с нас...

ТАКСИЛ

Добре ще е да знаем
цар Александър в този момент какво желае.
Не е изключено мир да предложи той.

ПОР

140 Мир ли? А кой би го приел? Не виждам кой.

Нали той наруши с безброй войни ужасни
спокойствието на полята ни прекрасни,
във нашите страни брутално влезе с меч
и мирните царе заплаши с дива сеч.

145 Нали видяхме как плячкоса ни земите
и как със наша кръв препълни ни реките.

А щом оставят го всевишните при нас,
от него ли, царю, да чакам прошка аз?

ТАКСИЛ

Не казвайте, че те на нас го изоставят,
150 когато толкова добро за него правят.
От неговата власт треперят ред царе,
но той не им е враг. Че кой ще го презре?

ПОР

Не мразя го, царю. Възславям му куража,
а за престижа му с възторг ще се изкажа.
155 Но бих желал и аз да съм възнаграден,
заради туй, че е от мен възвеличен.
Щом съм склонил да го издигнат в небесата,
защо пък да не го сваля аз на земята?
Ще го прогоня до олтарите му аз,
160 издигнати с труда на смъртни като нас.
Уж с почести безброй зачете ни царете,
а пък им завладя богатите полета.
Дори и да му е внушавал Дарий страх,
предсмъртно той призна, че претърпял е крах!

ТАКСИЛ

165 Но Дарий ако бе си силата познавал,
той своята страна и днес би управлявал.
Уви, надменността смъртта му причини,
но случаят му вас не ще ви извини.
Цар Дарий името дори не бе узнал
170 на своя враг и бе в дълбок покой заспал.
Не бе допускал, че е Александър мощен,
че мълнията бе във облака все още.
Но скоро го позна, оказа се лабилен
духът му, който бе тъй твърд и толкоз силен,
175 и беше повален във ръкопашен бой.
Но блесна мълния и взор отвори той.

ПОР

Известна ли ви е на този мир цената,
която Александър ще иска за отплата?
Попитайте, царю, народите, които
180 мирът му е сковал във пранги страховити.
От него доброта вредителна не щем,
приятелството му за нас ще е ярем.
Да си полуслуга при него няма как —
не си ли негов роб, ще бъдеш негов враг.

ТАКСИЛ

185 Царю, възможно е да го спечелим бързо,
без да покажем страх или излишна дързост.
Я да му зачетем с похвали гордостта,
дордето другаде зове го алчността.
Като порой е той — чевръсто се оттича
190 и всякакви неща по пътя си отвлеча,
прииждайки, гнети народи разни той
и над света ехти със ужасяващ вой.
Наместо грубо и с безумна горделивост,
да го посрещнем със подхождаща учтивост,
195 отстъпките след туй ще си възстановим
и дан ще му дадем, без да се ощетим.

ПОР

Без да се ощетим? Нима? Какво остава
от мен, царю, ако загубя своята слава?
Та наште две царства прескъпо ще платят,
200 ако за моята страхливост ми простят.
Нима допускате, че цар със хищни нрави
оттук ще мине, без разруха да остави?
Един ли властелин наивен, доверчив
натъквал се е на подводния му риф?
205 Реши ли нашите корони да владее,
върху главите ни той ще ги разлюлее
и скиптрите си ще изпуснем, щом уста
отвори, без да си стаи ненавистта.

Провинциите той завзема със войската
210 и на царете им не връща свободата.
За да държи един народ под свой закон,
налага свой човек на неговия трон.
Но действията му вреда не ще ми сторят,
заради вас, царю, затуй така говоря
215 и този разговор по-важен е за вас.
Щом слава ме зове, не чувам друго аз.

ТАКСИЛ

На мене също днес честта ми повелява
със враг да вляза в бой за своята държава.

ПОР

Ако и вашта цел ще е да се спасим
220 от Александър, в бой ще го обезвредим.

ТАКСИЛ

Злостта и дързостта на хубаво не водят.

ПОР

Резилът и страхът един подир друг ходят.

ТАКСИЛ

Щом бди за хората, монархът е ценен.

ПОР

Царува ли добре, той е боготворен.

ТАКСИЛ

225 Чудесни максими, но за души предвзети.

ПОР

Царици и царе ценят таквиз съвети.

ТАКСИЛ

Царицата във вас е впила своя взор.

ПОР

За нея робът е за срам и за позор.

ТАКСИЛ

А да не виждате във любовта си сгода
230 със вас да жертвате и нея, и народа?
Признайте си, царю, че днес не любовта
ви води, а ви е водач ненавистта.

ПОР

Е, да, признавам си, че тъй ценя войната,
както за вас мирът е ценен за душата,
235 и че, изгаряйки от благороден плам,
на Александър аз добър урок ще дам.
От безпокойство и от гордост бях обзет,
затуй превърнах се във негов враг заклет,
на подвизите му шумът ме отегчава,
240 мига очаквам на щастливата разправа,
обаче мисля, че ще се забави той,
дордето в Азия с царете води бой.
На щастието на персийците завиждах,
държах да видя как с войските си приижда.
245 Ако докрай не си покажа смелостта
и той опита да напусне тез места,
ще видите, че аз оръжие ще взема,
за да го спра, и че мир няма да приема.

ТАКСИЛ

Щом в действията ви плам дързък проличи,
250 историята вас с триумф ще отличи,
но планът ви ако въз вас се сгромоляса,
поне ще паднете под оглушаващ трясък.
Царицата! Към нас! Хвалете си жарта
и си разкрийте сам пред нея гордостта!
255 Е, сбогом. Пък дано си всичко изясните!
Не ща заради мен от срам да се червите.

ТРЕТА СЦЕНА

Пор, Аксиана

АКСИАНА

Нима заради мен Таксил търчи натам?

ПОР

Май че държи от вас да скрие своя срам.
Той на случайности не ще да се излага
260 и заради това от погледа ви бяга.
Е, нека да върви, ако е тъй решил,
при Александър, щом той толкоз му е мил.
Защо ни е? Да си върви във своя стан,
на своя господар за да кади тамян!

АКСИАНА

265 Какво ви каза той?

ПОР

Тоз роб май прекалява
и господаря си пред мене възхвалява.
Уж трябвало и аз да съм му подчинен.

АКСИАНА

О, аз ще го възпра. Разчитайте на мен.
Той обожаваше ме и смятам да говоря
270 наскоро със Таксил, нали съм му изгора.
Но нека да не го припираме, дордето
решение, царю, навярно не е взето.

ПОР

Съмнявате се в мен, поклонник ваш най-верен,
и вярвате на тоз любовник лицемерен?

275 Ще ви хариже той на своя господар,
от него за да ви получи като дар.
Подпомогнете го, но той ще ви измами
и с подлости ще ви лиши от любовта ми.
И да ме ощети, ще си запазя аз
280 стръвта да вляза в бой и да умра за вас

АКСИАНА

Не смятайте, че туй държане непочтено
с приятелство от мен ще бъде наградено.
Не, аз сърцето си не ще му поднеса
и да търгува с мен не ще се съглася.
285 Нима бих сторила такова престъпление,
кога съм гледала на него с уважение?
Духът ми никога не би се двоумил
дали да избере — вас ли или Таксил.
Аз зная, че е той с душа неустойчива,
290 че неговият страх над любовта надвива.
Стеснителен и плах той винаги е бил
и пред лъжите на сестра си би склонил.
На Александър все превива врат, обаче
ще се завърне пак тез дни при своето братче,
295 та своевременно да се погрижи тя
да не попадне той в капан на любовта.

ПОР

Та вие още ли при нея ще стоите?
Защо не се със таз злодейка разделите?
Защо се грижите за тоз цар чак така?

АКСИАНА

300 Бих искала да го спечеля аз сега
заради вас. Как сам му бихте надделели,
щом са войските му безброй царства завзели?
Ако направя ваш съдружник от Таксил,
срещу натрапника той също би се бил.
305 Във вас подобен плам към мене не гори!

Ако единни сме, по-твърд ще сте дори.
Дано достойна смърт спаси го от забвение,
а другото ще е за него без значение.
Не жертвайте ме на Таксил на любовта,
310 на Александър на гнева и яростта,
че щом те победят, Таксил ще ме застави
любов да му даря с цената на смъртта ви.
На завистта, царю, недейте дава глас,
воювайте, без да треперите за вас,
315 и забравете, че небето справедливо
ще ви възнагради със бъдеще щастливо.
А може би и аз, омаяна така...
Царю, отивайте при вашата войска:
тоз дълъг разговор ще ви навее скука,
320 а доста време май ви задържах аз тука.

ПОР

Царице, в мен пламти по вас любовна жар,
на моята душа сте вие господар.
Аз знам, че в славата се крие много сила,
но дивния ви чар не би тя помрачила.
325 Ако се нашите две армии сберат,
те Александър със геройство ще сразят.
Ала изпитал бих аз радост непозната,
ако противника надвия във войната.
Аз млъквам. Вие сте на ред. Залагам днес
330 пред вашите нозе сърце и дълг, и чест.

АКСИАНА

Царю, не бойте се. Сърцето на приятел
не ще се озове в ръцете на предател.
Прославен сте, но туй не буди ревност в мен,
не ще ви спра, щом към триумф сте устремен.
335 Срещу врага превзет със по-бърз ход вървете
и от съюзника и миг не се делете.
Не тревожете се! Бъдете с мене мил,
та с грижите си да въздействам на Таксил.

Ако и вие го зачитате, тогава
340 ще му внуша при бой за вас да се сражава.

ПОР

Царице, тъй да е! Съгласен съм със вас,
но със Ефестион налага се тозчас
да разговаряме. Не бива да протакам.
Той идва. Битката — тя може да почака.

ВТОРО ДЕЙСТВИЕ

ПЪРВА СЦЕНА

Клеофила, Ефестион

ХЕФЕСТИОН

345 Госпожо, докато царете ви се сбират
по належащ въпрос ответ да формулират,
ще разрешите ли да споделя със вас
защо тъй тайнствено пристигнах тука аз.
Дойдох да ви предам от моя император,
350 че силен плам по вас гори му във душата,
че той готов е без отлагане да спре
нелепите войни със вашите царе.
Безспир въздиша той... Друг изход не намира...
Щом брат ви си призна, тогаз какво ви спира?
355 Със отказа си ще принудите дори
сърцето му да се с тоз жребий примири.
Дали в краката ви света да сложи той,
дали да склучи мир или да води бой?
Кажете ми какво би ви задоволило:
360 да ви заслужи ли или да действа силом?

КЛЕОФИЛА

Но как да вярвам, че един прославен цар
е още пленник на оскъдния ми чар,
че той, печелейки победа след победа,
по мен въздиша и с любов към мене гледа?
365 Такива пленници сърдечните окови
трошат и втурват се към придобивки нови,
а пък в сърцата им пресеква любовта
на лъчезарния триумф под тежестта.
Нали във двора му бях пленница. Дордето
370 бях там, навярно аз му заплених сърцето,
но щом като свали веригите от мен,

отхвърли своите във същия момент.

ХЕФЕСТИОН

Той с нетърпение и със голяма мъка
броеше дните на предългата разлъка.

375 С любов в сърцето, той си хода ускори
и все вас търсеше в окопите дори.

Заради вас царства големи завоюва,
войската му във ред провинции бушува,
със огън домове безброй унищожи

380 със цел да се до вас по-скоро приближи.

Там знамената ни победно се развяват,
той от окопите и ваште съзерцава

и въпреки че се със смелост отличи,
страх чувства да не се от вас отдалечи.

385 Но щом за него си затваряте душата,
защо насам-натам да тича по земята?

Съмнявате се във сърдечния му плам
и чувствата му не споделяте... Не знам
дали духът ви във униние изпада...

КЛЕОФИЛА

390 Съмненията ви не са за мен пощада.

Излишни грижи на сърцата ни тежат,
и те съмняват се в туй, дето най ценят.

Щом той душата ми държи да се отвори,
ще се заслушам в туй, което ми говори.

395 Но време липсва ни... А бих желала аз
да ме обича чак до сетния си час.

Когато мина той през границата ни
и близо до Омфис^[1] реши да ме плени,
си рекох, „щом светът е негово владение,

400 в оковите му ще намеря утешение“.

Срещу съдбата си тогаз не възроптах,
а свикнах с нея и дори доволна бях;
от свободата тъй ми стана неприятно,
че аз не щях да ми я върне той обратно.

405 Ако се срещнем пак, би ме ошастливил,
но ще го стори ли, щом с кръв се е покрил?
Дали като мой враг ще се тогаз представи,
дали ме търси с цел злини да ми направи?

ХЕФЕСТИОН

О, не, госпожо! Не! От чара ви пленен,
410 той спира всякакви сражения в тоз ден
и мир предлага на царете заслепени
със обещание да бъдат пощадени.
И все пак страх го е, че неговият флаг
ще стигне без проблем до град Таксила чак.
415 А той не би желал там лаври да спечели,
които със сълзи горчиви сте полели.
Госпожо, дайте път на грижите към вас
и облекчете му тъгата с нежен глас,
тъй че царете да приемат щедростта му
420 и мир, за който ще са длъжни на вас само.

КЛЕОФИЛА

Не се съмнявайте. Аз неспокойна бях,
пък и във тоз момент изпитвам силен страх —
страх, че от свиден враг с ръка окървавена
смъртта на моя брат ще бъде причинена.
425 Защо се противя на неговия плам?
Аксиана и Пор измъчват го. Аз знам,
че красотата ѝ и примерът му ценен,
щом спомена за тях, са упрек срещу мене.
Как да не чувствам страх във тоз объркан свят
430 за Александър и за моя роден брат?
От Александър сто царе са съкрушени,
но знам, че и от Пор мнозина са сломени.
Народите на бой поведе Пор така,
че и персийската, и скитската войска
435 отблъснаха и се със лаври увенчаха
и с него пак да се сражават обещаха.
Страхувам се...

ХЕФЕСТИОН

Защо? Надвийте своя страх.
Пор нека да върви към неизбежен крах.
И цяла Индия дори да му помага,
440 Таксил назад ще го принуди да избяга.
Но ето ги.

КЛЕОФИЛА

Ах, тъй сторете този ден,
че страшният тайфун да бъде укротен.
Но ако той не би могъл да се избегне,
дано тогаз не нас, а други да засегне.

ВТОРА СЦЕНА

Пор, Таксил, Ефестион

ХЕФЕСТИОН

445 Надвиснала е бран над вашите глави,
но Александър е готов страните ви
да пощади и ви предлага мир пореден,
но този път ще е наистина последен.
Доверие във вас народите таят
450 и победителя надяват се да спрат.
Сега войските ви се край Хидасп строят,
но наши знамена се по брега развяват.
В окопите дори те щяха да плющят
и щяха трупове в полята да лежат,
455 ако водачът ни, покрит със лаври бойни,
не бе решил да спре сърцатите си войни.
След като с меч си е царска кръв пролял,
не ще нахлуе той при вас като вандал,
не ще се изкуши да блесне с подвиг жалък,
460 на царски гроб да се опива от възхвала.
Но от надежда за победа съблазнени,
не предизвиквайте му страстите стаени
и щом по своя гняв не се е той увлякъл,
задоволете се все пак, че е изчакал,
465 и чест заслужена отдайте му тоз път.
А щом сърцата ви куража му ценят;
срещнете го, ако ви помощ предостави,
като надежден страж на вашите държави.
Велик цар своя план ви праща отдалеч,
470 готов да хвърли и да вземе своя меч.
Избирайте: или мира му приемете,
или със своето навеки се простете.

ТАКСИЛ

Но ние, заради таз варварска надменност,
не пренебрегваме една човешка ценност.
475 Ще чуете сред нас все горди гласове,
но туй не значи, че сме ваши врагове.
Със почит тачим днес бойците ви чутовни,
а боговете ви — със храмове вековни.
Героите при вас са смъртни с войнска жар,
480 а дойдат ли при нас, им вдигаме олтар.
Напразно хората се за юначни считат,
щом не поклонници, а роби предпочитат.
Възможно е да се от блясък заслепят,
но не допускат те тамян да им кадят.
485 До днеска множество държави сте завзели
и техните царе глави пред вас са свели.
Не трябва ли сред тез, които покори,
да търси вождът ви приятели добри?
Макар че цял народ пред властника трепери,
490 подкрепя твърда той едва ли ще намери.
При вас врагът, дори да е прикрит, личи,
затуй народът е с отворени очи
и плаче тайно за царете си свалени.
Ръждясват вашите окови закалени
495 и скитите ще ги строшат с метежен глас.
Излишно е да ги подготвяте за нас.
Приятелството си ви даваме в залог,
без да ви се кълнем, а с вярата във бог
ви молим: дайте на народите такава
500 възможност, че да ви куража възхваляват.
Като най-виден цар във своята страна
аз Александър бих приел на таз цена.
И той би завладял, щом вред се е прославил,
сърцето ми, но не и моите държави.

ПОР

505 Когато град Хидасп бе принцове събрал,
към общи действия ги беше призовал

и аз си рекох, че със нашта помощ смята
врага ни да държи далече от страната.
Щом тегли някой цар към място най-позорно
510 сред наште врагове, за мене е безспорно,
че всячески аз бих онези защитил,
които бе предал безсъвестно Таксил.
Тоз, който праща ви, какво от нас желае,
какъв е планът му и помощта каква е?
515 Ще се превърне ли в закрилник мил и драг
на хората, щом той е техен пъклен враг?
Преди да бе завзел света скоропостижно,
индийците във мир живееха безгрижно.
Когато дръзваше съсед да ги смути,
520 все се намираше кой да ги защити.
Защо той плаши ни? В какво е виновен
народът ни, та тъй на него го е яд?
Кога тоз тих народ коварно и потайно
опустошавал е страната ви незнайна?
525 Пустини, планини, реки и водопади,
не са ли между нас те сигурни прегради?
Не можем ли в тоз край далечен да си траем,
без името му и хомота му да знаем.
С достойнство странно е — щом почне да блести,
530 пожари пали то и вредом пакости.
Надменността му е и правило, и право,
държи тоз свят да е държан в окови здраво,
да стане господар неоспорим вовек
и да направи роб от всеки жив човек.
535 Държави и царе за него няма вече,
а всеки е в хомот и всеки е обречен.
Тъй хищен е, че ще ни живи одере,
а само ние с вас все още сме царе.
Как „само ние с вас“? Единствено у мене
540 остатъкът от цар достоен съхранен е.
В тоз случай нужен е куражът ми, без спор.
Светът трепери, но чрез острия ми взор
ще видят всички, че ръцете ми са годни

да ги направят пак честити и свободни.
545 Пък нека хората тогава да мълвят:
*„От Александър би бил покорен светът,
обаче храбър цар съзря го отдалече
и на парчета му оковите насече“*

ХЕФЕСТИОН

На истински кураж разчита този план,
550 но късно е — бучи, настъпва ураган,
а щом от вас светът очаква избавление,
и той, и вие сте, уви, за съжаление.
Към господаря ми не ще ви никой спре,
аз искам бих да го познаете добре,
555 и щом научите и половинка само
от подвизите му, от героичността му,
ще видите...

ПОР

Нима ще разбере тогаз,
че по-нищожен съм от Александър аз?
Та той нима без труд персийците помете?
560 От зверствата нима не ви болят ръцете?
Похвално ли е да надвиеш слабостта
на цар изнемощял, сломен от болестта,
и на един народ, когато изтощен е
и жаловито под товар от злато стене,
565 когато вместо с меч на своя собствен бряг
посреща с мъртъвци великия си враг?
А заслепените от неговата слава
го молят пълзешком закони да им дава.
В жреци се вслушват те, обхванати от страх,
570 и вярват, че е той всесилен бог за тях.
Известно ни е кой как води боевете
и знаем, че не са тирани боговете.
И както и да е от робите наричан,
синът на Юпитер^[2] за нас е мъж обичен.
575 Не ще е пътят му застлан с цветя безброй.

С оръжие в ръка ни вижда вредом той,
макар че спират се войни по ред причини.
Но грижи повече една скала^[3] му чини,
и повече щети в бойци и във коне
580 от всички тези, що му Персия отне.
Персийското нехайство на нас е непознато,
душите ни съвсем не блазнят се от злато
и най-значителна е славата за нас,
по слава искал бих да го надмина аз.

ХЕФЕСТИОН

585 И Александър е цял устремен към слава,
за други ценности не ще се унижава.
Заради нея той напуска своя мир,
за да си присвои короната на Кир^[4],
на най-могъщата страна да надделее,
590 да я завземе и до гроб да я владее.
Но гордостта ви щом не счете за добре
да го послуша и мира му не прие,
ще видите, царю, че както побеждава,
така той пламенно ще жъне бойна слава.
595 Щом тръгне с меч на бой, не се пред нищо спира.

ПОР

Добре. Ще чакам тук. Или ще го подиря.

ТРЕТА СЦЕНА

Пор, Таксил

ТАКСИЛ

Нетърпелив сте. Скъп за вас е всеки час.

ПОР

На вашия съюз не ще попреча аз.

Ефестион към мен е само злонамерен

600 и ще доложи, че единствен сте му верен.

И Аксиана е готова за война —

войските й ще са под моите знамена,

пък аз за трона й ще бдя като за свой,

а вие бихте бил арбитър в този бой,

605 освен ако не е сърцето ви готово

да се обвърже със приятелство по-ново.

ЧЕТВЪРТА СЦЕНА

Аксиана, Пор, Таксил

АКСИАНА, на *Таксил*.

Царю, какво врагът говори днес за вас?
Че уж подкрепяте и неговата власт,
че с близък цар не ще подхванете сражение...

ТАКСИЛ

610 Щом казва го врагът, то буди подозрение,
царице. Скоро той ще разбере това.

АКСИАНА

Опровергайте таз язвителна мътва!
Със сквернодумците се бързо разправете
и им, подобно Пор, устата затворете,
615 разкрийте им, царю, от силен гняв обзет,
че недвусмислено сте техен враг заклет.

ТАКСИЛ

Ще ида своята войска да разположа,
а вас тоз вреден слух не бива да тревожи.
Пор има своя дълг, но имам дълг и аз.

ПЕТА СЦЕНА

Аксиана, Пор

АКСИАНА

620 Не казва нищо таз студенина на нас.
Страхливец! Та нима тъй нас ще убеди
цар, който твърдо е решен да победи?
Уви, предаде ни, а на сестра си дава
и своята страна, и спорната си слава.

625 С ненавистта си той цели да ви срази,
но чака тя да се във битка разрази.

ПОР

Не губя с него ни опора, ни защита,
познавам го добре, на него не разчитам.
Непостоянен е, аз лесно го разбрах,
630 и слабоволев — туй у мене буди страх.
Но който заради сестра си ни зарязва,
от лош защитник по-безвреден се показва.

АКСИАНА

Какво решавате да сторите сега,
като не знаете с каква на брой войска
635 е Александър? Та нима срещу вразите
възнамерявате самичък да вървите?

ПОР

Нима, постъпвайки по примера на друг
предател, господар нов ще приемем тук?
Как Пор на бойното поле ще се откаже
640 заслужено със меч врага си да накаже?
О, не, царице, не! Прекрасно вече знам,
че пали славата във вас небивал плам.

Да ви припомням ли сега как прелестта ви
да водят бой за вас царете ни застави?

645 А вие казвахте, че ще принадлежите
на царя, който в бой излезе победител
над Александър. Днес аз твърдо съм решен
не в плен да падна, а да си остана в плен
на вас. На мен тоз плен дотолкоз ми е нужен,
650 че, жив или умрял, държа да е заслужен.
Жадувайки да се до слава добере,
сърцето ви, уви, не схващаше добре
въздишките ми. Но с победа величава
реших в неравен бой да си спечеля слава;
655 ведно със славата сърцето ви тогаз
и победителя приело би с екстаз.

АКСИАНА

Отивайте, царю. Таксил навярно има
войници в своя стан със храброст несравнима.
Ще ги подтикна аз за сетната борба
660 в очакване на вест за вашата съдба
а пък за моята душа не се грижете.
Победно бийте се с врага!

ПОР

Не ме мъчете!

Нима не бих могъл да чуя днес от вас
дали ви трогнах със въздишките си аз?
665 Нима желаете, ако реши съдбата
сътс подъл ход да ни раздалечи сърцата,
да бъде тайна за един цар, падащ в бой,
сътс колко слава щял да се гордее той?
Кажете.

АКСИАНА

Но какво?

ПОР

Божествено творение,
670 ако изпитвате към мене уважение,
ако сърцето ви почита ме, защо
и мъничко любов към мен не чувства то?
С въздишки тягостни не го ли трогнах аз?

АКСИАНА

Я по-добре с врага почнете бой... Тогаз,
675 царю, войската ви войската му ще смаже,
щом от сърцето ми по-слаб се той окаже.

---

[1] Омфис — град в древна Индия. Б.пр. ↑

[2] Александър Велики е обожествяван — „синът на Юпитер“.
Б.пр. ↑

[3] Става дума за Обсадата на Согдианската скала, крепост разположена близо до Самарканд. Тя завършва с превземането ѝ от войските на Александър Велики през 327 г. пр.н.е. след продължителна отбрана на обсадените. Б.пр. ↑

[4] Става въпрос за персийския цар Кир III. Б. пр ↑

ТРЕТО ДЕЙСТВИЕ

ПЪРВА СЦЕНА

Аксиана, Клеофила

АКСИАНА

Защо, госпожо, съм затворена така?
Как мога да следя аз своята войска?
Защо Таксил насам изпърво взор обърна
680 и своя царски стан в затвор за мен превърна?
Така ли спрямо мен показва своята жар?
Как моят ухажор ми става господар?
За да ми отмъсти зарад студенината,
той не сърцето ми плени, а мен самата.

КЛЕОФИЛА

685 Вникнете в грижите на тоз несретен цар,
признал се за пленен от дивния ви чар.
По-благодарен взор към него отправете
и колко е грижлив към вас ще разберете.
Две мощни армии сега около нас
690 обхванати са от еднаква войнска страст.
За бой решителен подготвят се и двете.
В каква посока ще поемете, кажете?
Как ще избегнете тоз страшен ураган?
Най-сигурен заслон предлага този стан.
695 Тук всичко е в покой.

АКСИАНА

Във таз среда спокойна
не бих понесла аз защита недостойна.
Когато моите умиращи войници
се бият редом с Пор за своята царица,
а падащите вик надават съкрушен
700 и с кръв подписват те надеждата си в мен,

за мир говорите, а станът на Таксил
е бъркотията със мним покой прикрил.
Във радостни неща целите да се вглеждам,
но вашите хвалби ми раните развреждат.

КЛЕОФИЛА

705 Но моят брат на риск най-милата глава
не би изложил. Как допуснал би това?
Злините знае той.

АКСИАНА

И за да ме прикрива,
в затвора вкара ме душата му грижлива.
Съперникът му мен би ме ухажвал много,
710 но кроткият Таксил ме пази твърде строго.

КЛЕОФИЛА

Щастлив е Пор. Ако ви липсва само час,
туй ще е истинско мъчение за вас.
Знам, че сърцето ви по него тъй трепери,
че и на бойното поле ще го намери.

АКСИАНА

715 И нещо повече направила бих аз —
бих го потърсила във гроба му тогаз.
От сан да ме лишат, спокойно бих следила
как Александър с трон подкупва Клеофила.

КЛЕОФИЛА

Щом толкоз много се нуждаете от Пор,
720 с цар Александър би дошъл той в този двор.
Дано тоз, който ви със взор грижовен гледа,
да съхрани над вас добитата победа.

АКСИАНА

Я дайте устрем нов днес на сърцето си,
та Александър то с венец да украси.

725 Макар че таз любов, госпожо, ви ласкае,
май преждевременно ви гордостта сияе.
Желанието ви далеч напред лети
и смятате, че факт са вашите мечти.

КЛЕОФИЛА

Пристига моят брат. От него ще научим
730 коя от двете ни се лъже в този случай.

АКСИАНА

Уви, челото му издава, според мен,
че във двубоя Пор е паднал поразен.

ВТОРА СЦЕНА

Таксил, Аксиана, Клеофила

ТАКСИЛ

Госпожо, ако Пор не бе от гняв обзет и
ако бе следвал той добрите ми съвети,
735 не щях да съм при вас с таз тъжна новина,
че в лютия двубой го сполетя злина.

АКСИАНА

Кого? Пор ли?

ТАКСИЛ

Уви! Тъй случи се, защото
при тез условия бе неизбежно злото.
Куражът му от мен високо е ценен,
740 за да коря един съперник победен.
Решил бе при двубой безспир да побеждава,
но не обагри с кръв той вражеската слава;
аз често виждах как таз слава колеблива
ту при Александър, ту при цар Пор отива.
745 Но забелязах и как с порив дръзновен
и с гняв кипящ срещу мен беше устремен.
Войската му, в отбой, насам-натам сновеше,
ала и вашата разпръснала се беше.
Не различавайки в тоз миг ни свой, ни враг,
750 пред победителя удари той на бяг,
но след туй, потушил и ярост, и омраза,
поиска помощта, която бе отказал.

АКСИАНА

Какво? Отказал я? За твоята страна
да ти се молим ли, царю, на колена?

755 Насила ли да те замъкнем на война, та
да те принудим в бой да си спасиш земята.
Защо да не си го признаем между нас,
че Пор говореше със искрен, с мощен глас?
Но той пред гибел е и аз ще свърша бързо,
760 а клетият народ на теб не вдъхна дързост.
Сестра ти иска на владетел да слугуваш,
а аз, омразната, ни ден да не добрувам.
На победените еднаква плата дай
и вероломно си съперника предай.
765 Злощастният му край и твойто престъпление
извикват в мене пред честта му преклонение.
Бих искала да си издам ненавистта
и любовта, преди да падне тук нощта:
пред тебе спрямо Пор — една любов сърдечна,
770 а спрямо теб пред Пор — една ненавист вечна.
Обичай ме, ако държиш на мене. Сбогом.

ТАКСИЛ

Госпожо, вярвайте, на вас държа аз много.
Ни пранги, ни закани не ще ви застрашават,
цар Александър знае царици да дарява.
775 Ще си запазите чрез него своя стан
и трон, за който Пор бленуваше без свян.
Като слепец аз бих се бил срещу ръката,
която би ви го отнела от главата.

АКСИАНА

Та като дар от враг ли ще получа аз
780 тоз жезъл, който ми дари един от вас?
Нима на моя трон ще ме постави оня
тиранин, който мен държеше да прогонят?

ТАКСИЛ

Но победените царици и царе
след грижите му се почувствали добре.
785 На Дарий с майката като брат и сестра са,

а пък като към син жена му се отнася.

АКСИАНА

Но аз не бих могла със дружба да търгувам,
тиран да милвам и по милост да царувам.

Персийка слаба аз не съм, не се лъжи!

790 Цар Александър мен не ще ме задържи.

Не ще аз хваля вред натрапника развратен,
ни на оковите му допира приятен.

С останки бойни той теб нека разкраси,
на нашите царства ти нека цар да си

795 и властвай. Завистлив не е ни Пор, ни аз,
но ти ще бъдеш роб, по-жалък роб от нас.

Цар Александър е тъй влюбен в своята слава,
но дейността ти му триумфа опетнява
и ти чрез своята смърт ще му дадеш отчет.

800 Изменниците са неблагодарни вред.

С каквито почести ума ти да замая,

ти на сатрапа Бес^[1] недей забравя края.

Е, сбогом.

ТРЕТА СЦЕНА

Клеофила, Таксил

КЛЕОФИЛА

Брате мой, туй буйство прекрати!
Чрез Александър най-могъщ ще станеш ти.
805 А този гняв кипящ, каквото тя да стори,
срещу империя не може да се бори.
Та ти сърцето й напълно завладя.
Със победителя нали се ти видя?
Какво ти каза той? Кажи, държа да знам!

ТАКСИЛ

810 Да, с Александър се видях. Но този плам
в чертите му като че ли не потвърждава,
уви, геройствата, които си придава.
Спечелил бе двубой, от слава заслепен,
а в погледа му бе триумфът отразен.
815 Но аз не бях дошъл до убедеността,
че толкоз слава му спечели младостта.
Тоз лоб мъжествен със достойнство баладично,
тез огнени очи, таз гордост героична —
със тях се той прочу. По неговия лик
820 достатъчно личи доколко е велик.
Той планове гради със твърдост вездесъща
и с поглед всекиго в свой поданик превръща.
Обаче неведнъж, забравил гордостта,
показваше пред нас той своята доброта.
825 На нежността му не вреди страстта за бой.
„На своята сестра кажете — рече той —
че победителят ще се яви готов
да я дари и със победа, и с любов.“
Той идва. Друго аз не мисля да добавям

830 и на съдбата ти те господар оставям,
а пък и своята ти поверявам аз.

КЛЕОФИЛА

Какво бих сторила сама, без твойта власт?
Ти ще командваш, щом той вслушва се във мене.

ТАКСИЛ

Аз значи... Някой май... Той идва без съмнение.

ЧЕТВЪРТА СЦЕНА

*Александър, Таксил, Клеофила, Ефестион;
свитата на Александър*

АЛЕКСАНДЪР

835 Ефестион, тозчас цар Пор ми намерете.
И победените, и него пощадете.

ПЕТА СЦЕНА

Александър, Таксил, Клеофила

АЛЕКСАНДЪР, на Таксил

Та от заблуда ли една царица днес
държи на цар Пор на съмнителната чест?
Но царството му е за вас, не се косете!
840 Неблагодарница! Гнева й заглушете!
Сам ще сте господар на две царства големи
и ще предложите три златни диадеми???

ТАКСИЛ

Царю, тоз щедър дар не е ли прекален?

АЛЕКСАНДЪР

Да помните какво остава ви от мен!
845 Където ви зови сърцето, там вървете
и с палми огъня любовен закичете.

ШЕСТА СЦЕНА

Александър, Клеофила

АЛЕКСАНДЪР

Госпожо, аз ще му помогна в любовта му.
Но от подкрепа се нуждае не той само.
С победни плодове щом него съм дарил,
850 със малко слава аз се също бих сдобил.
Тез скиптри, дето са отнети от вразите,
и тези лаври на бойците по главите,
богатствата, във бой спечелени от мен,
показват, че съм със стремеж неутолен.
855 Нали се врекох, че със боен дух и жар
аз ще се добера до дивния ви чар.
Спомнете си, че във любов ми се кълняхте
и че в душата си ми място обещахте.
Пристигнах. Любовта безспир над мене бди,
860 а пък победата ми вярата втвърди.
С покорство срещат ви. Предайте се честита.
Сама се врекохте. Защо ви е защита?
Нима сърцето ви ще иска да избяга
от победителя? Та то му тъй приляга!

КЛЕОФИЛА

865 Не казвам, че това сърце неустрашимо
е само спрямо вас, царю, непобедимо.
Отдавам ви туй, що дължа на доблестта,
която в сто царства налага ви властта.
Ако индийците сте лесно завладели,
870 от вас изпитват страх народи триж по-смели.
А щом речете, сте чрез добрини готов
у най-жестоките да будите любов.
Но блясъкът, царю, победите мечтани

извикват често в мен тревоги оправдани.
875 Дали сърцето ми ще вземете във плен,
за да повехне то само, в приют студен?
Дали душата ви, спечелила победа,
на пламъка във мен безчувствено ще гледа?
От вас, героя смел, любов не чакам аз,
880 защото славата ви мами с по-мил глас.
А щом сърцето ви въздиша, то тогава
копнее своята власт над мен да упражнява.

АЛЕКСАНДЪР

Как зле познавате копнежа съкровен
по вас, пораждащ тез въздишки тежки в мен.
885 Ще си призная, че сред своята величава
войска почти безспир въздишах аз за слава.
От всичките царе и раси най ценях
онез, които във войните завладях.
Сърцето ми срази със дързост непрестайна
890 персийските царе, страната им омайна.
Срещу стрелите им с омраза заредено,
от хубостта им то не беше съблазнено.
Непобедимо бе, жадуваше за слава
и е щастливо, че безчувствено остава.
895 Но вашите очи тирани са обични
и на сърцето ми въздействат те различно,
а „победител“ не звучи победно в мен
и с удоволствие се смятам победен.
И аз щастлив съм, щом сърцето ви се трогва,
900 щом всички трудности очите ви надмогват.
Съмнявате ли се в победата им днес?
Упреквате ли ме, че за триумф и чест
се боря? Вярвам аз, че вашите уловки
са само за сърца изпитани и ловки.
905 По-нови факти тук ще ви изложа, та
да знаете на мен как действа любовта.
Сега ръката ми на вас е подчинена,
но трябва и на вас да служи, и на мене.

Аз ще отида да прославя във война
910 чрез бойни подвизи дивашки племена
и ще издигнат те олтари там, където
не са зачитали изобщо боговете.

КЛЕОФИЛА

Ще вземете, царю, победата във плен,
ала от любовта не ще сте придружен;
915 ще има между нас морета и балкани
и споменът за мен във вас не ще остане.
Щом океанът, от стихии побеснял,
се увери, че сте земята завладял,
че пред нозете ви царе велики падат
920 и че пред вас светът мълчи, трепери, страда,
ще ви премине ли през ум, че в своя двор
за вас тъжи една принцеса с влажен взор
и си припомня тя, че в не един момент
в любов й се е клел непобедим левент?

АЛЕКСАНДЪР

925 Не си мислете, че съм с варварско съзнание,
че изоставил бих най-чудното създание.
Аз азиатския престол тъкмя за вас,
но да не кажете, че ви не блазни власт!

КЛЕОФИЛА

Известно ви е, че от брат си се влияя.

АЛЕКСАНДЪР

930 Ако туй щастие, което му желая,
добие той, ще е на него подчинен
индийският престол и ще крепи и мен.

КЛЕОФИЛА

Аз корист в братското приятелство не виждам.
Царю, махнете туй, което ме обижда,
935 и не допускайте съперникът ревнив

от моя роден брат да бъде по-щастлив.

АЛЕКСАНДЪР

Съперник доблестен Пор беше, без съмнение,
и с туй спечели си той мойто уважение.

Аз лично го видях как ревностно се би,
940 как се от мен не скри в най-жежките борби.

С очи се търсехме един друг... Гордостта ни
навярно щеше да възпре ненавистта ни,
но множество войска се хвърли между нас
и ударите ни се смесиха тогаз.

СЕДМА СЦЕНА

Александър, Клеофила, Ефестион

АЛЕКСАНДЪР

945 Дали ще върнат тоз безумен цар обратно?

ХЕФЕСТИОН

Търсиха го навред, ала безрезултатно.
Дали избягал е, или е в гроб зарит
не знам, но никъде не беше той открит.
Войниците му не подгонили героя,
950 а искали трупа на падналия в боя
на нас да продадат, а после да избягат.

АЛЕКСАНДЪР

Оръжието им вземете, но веднага!
Ще трябва да склоним принцесата надменна,
госпожо, та Таксил да може непременно
955 да си погрижи след това за мойта страст.
Ако щастлив е той, щастлив ще съм и аз.

---

[1] Бес — бактрийски сатрап и зет на Дарий III, който като самозванец срещу Александър Македонски умъртвил своя тъст и се провъзгласил за персийски шах. След това участва в други войни срещу Александър Велики, който го пленява и е екзекутиран през 327 г. пр.н.е. след съдебен процес. Според едни източници е завързан между две наклонени дървета и разкъсан от тях, а според други е наказан с отрязване на носа и ушите, след което е разпънат на кръст. ↑

ЧЕТВЪРТО ДЕЙСТВИЕ

ПЪРВА СЦЕНА

АКСИАНА, сама.

Безспирно викове победни отзвучават.

Кой враг упреква ме, че се стремя към слава?

Във тези тежки дни дали не бих могла

960 сама да мисля аз за своята участ зла?

Преследвана съм от любовник неприятен

и към живота той ми сочи път обратен.

Пор, аз не вярвам, че ти би се доверил

на който мене би от твоя път отбил.

965 Сърцето ти, уви, не надживя злините,

по твоите следи ще тръгнат пак войските;

ала решат ли да те търсят, въобще

сред живите, царю, не ще те срещнат те.

Когато тръгна, ти със обич удвоена

970 предрече от какво ще бъда поразена.

В туй време твойт взор потиснат, натъжен

безспир ме питаше какво си ти за мен;

не чудех се дали успех войната носи,

а се тревожех от сърдечните въпроси.

975 Защо укрех от теб чрез толкоз хитрини

един зловец проблем, заплашващ твоите дни?

А колко пъти аз отбягвах твойт взор и

сърцето ми не се реши да ти говори,

и колко често във ответ на твойта страст

980 нещастна чувствах се и все въздишах аз!

В победата ти се понякога съмнявах,

на жажда за триумф въздишките отдавах.

В триумфа ли се бях аз влюбила? Прости,

царю, но знай, че мой кумир си само ти.

985 Стократно казвах, че в духа ми връх ще вземе

победата, ала е вече крайно време

да си призная, че отнема се чужд трон

по примерите ти и по суров закон.
Ако друг някой бе тоз огън в мен запалил,
990 със моята любов не би се той похвалил.
А със въздишки как сега да се тешим,
щом ти не чуваш ги, щом чезнат като дим?
Ще трябва моята душа в земята черна
да ти се закълне в приятелство безмерно,
995 а от сърцето ми да бъдеш убеден,
че аз без теб не бих живяла нито ден.
Нима си мислиш, че приела бих хомота
на победителя, лишил те от живота?
Разбрах, че той държал към мен да се обърне,
1000 за да ме утеши и трона ми да върне.
Навярно мисли си, че моят стихнал гняв
ще служи за трофей на злобния му нрав...
Не! Ще ни види той погребани в гроб двоен
като царица — аз, ти — като цар достоен.

ВТОРА СЦЕНА

Александър, Аксиана

АКСИАНА

1005 Тече порой сълзи подир войните ви,
царю! Нима това ще ви ощастливи?
Завиждате ли ми, затуй че съм свободна
да си оплаквам аз неволята безбродна?

АЛЕКСАНДЪР

Със основание, госпожо, в този ден
1010 скърбите по един цар доблестен, почтен.
Аз бях му враг, ала сега не укорявам
тоз, който тягостно смъртта му изживява.
Преди до Индия да бях се приближил,
със доблестта си Пор ме беше възхитил.
1015 Сред най-великите царе блестеше той.
Аз знаех...

АКСИАНА

И все пак решихте се на бой?
Кажете ми защо навсъде по земята
причина търсехте да почнете войната?
Не ви ли заслепи с геройство той очите,
1020 та с дързост искахте духа му да сломите?

АЛЕКСАНДЪР

Да, търсих Пор, но кой каквото ще да каже,
ръката ми не бе решена го смаже.
На подвизите му премного завидях,
десницата си аз да проявя горях
1025 и щом дочуех, че Пор в бой непобедим е,
към нови подвизи ме тласкаше туй име.

Доскоро мислех си, че при военен спор
към мен вселената отправя своя взор,
ала установих, че воинската слава
1030 на този виден цар се с мойта изравнява,
и тъй като навред вселяваше той страх,
откри ни Индия за честен бой размах.
Със удоволствие бях виждал как надвива
царе, без те да му окажат съпротива.
1035 Окуражи ме на врага ми смелостта,
затуй потърсих аз триумф в опасността
и бях учуден, че такъв кураж той има...
Победата преди от мен бе неделима,
след туй заряза ме, реши да следва вас,
1040 та Пор и лаври ми оспорваше, и власт,
дори успяваше триж слава да спечели,
когато бяха му победата отнели
и при провалите тъй бе се извисил,
че ни веднъж за тях не беше съжалил.

АКСИАНА

1045 За съжаление от благородна завист
да се погрижи за живота си забрави.
Отвред предаван бе и бе преследван Пор
и той с оръжие с мнозина почна спор.
Ако е истина, че воинската му дързост
1050 ви предизвикваше да действате по-бързо,
защо не водихте със него бой почтен,
защо той в случая бе с хитрост победен?
Ако триумф не бе спечелил във сражение,
защо да претърпи от вас той поражение?
1055 Ликувайте, ала в сърцето си Таксил
за победител се е вече обявил.
Все пак във случая се чувствам утешена,
1060 че славата му е със вашта споделена.

АЛЕКСАНДЪР

Скръбта ви бори се със славата ми днес.

Излишно! Всеки път съм побеждавал с чест.
С коварен жест не съм врага си заблуждавал,
а винаги съм му с геройство надделявал.
1065 Макар че често бе по-многоброен той,
не съм се нивга крил, за да избягна бой.
Той за провала си ръката ми винеше,
ала триумфът ми в открит бой най личеше.
Но всеки разрушен ваш град за мен бе рана,
1070 смъртта на никой цар от мен не бе желана.
Да бяха следвали съвета ми тогаз,
и двамата царе от смърт спасил бих аз.
Повярвайте...

АКСИАНА

В това, че сте непобедим,
аз вярвам, но не сте, царю, непогрешим.
1075 Защо безброй царе във пранги оковахте
и безнаказано света в сълзи обляхте?
Какво ви сториха дворците на врага
и мъртъвците на Хидасп покрай брега?
Бих искала да знам каква ми е вината,
1080 че на герой прочут аз утежних съдбата?
Нима Пор Гърция реши да наводни,
нима размирици в страната причини
и предизвика гняв, заплашващ вашта слава?
Та кой не беше се от него възхищавал?
1085 Доволство истинско ни в таз земя събра
и чакахме съдба от вашта по-добра.
Пор искаше сърце да покори, без бой,
и да го счита то за победител свой.
Но благородна кръв, когато е пролята,
простъпката за акт чудовищен се смята.
1091 Не се ли чувствате, царю, злочест и клет,
че искахте да се лишим от тоз късмет?
С каквито добрини сега да се красите,
тиранин сте.

АЛЕКСАНДЪР

Нима? Как тъй ще ми внушите,
1095 госпожо, обладан от ярост, в този час
най-срамни упреци да ви отправя аз?
Днес добротата ми е толкоз уморена,
но мойта чест не се усеща уязвена.
От качествата ви и да не съм пленен,
1100 как ще воювате със цар обезвреден?
От мъката ви е душата ми пропита
и по-дълбоко тя ви горестта зачита.
Днес погледът ви е фатално замъглен
и затова съзря тиранин мерзък в мен.
1105 Признайте, че кръвта и сълзите едва ли
на войнската ми чест са мръсен цвят придали.
Ще видите.

АКСИАНА

Не ща да видя никой път
достойнствата ви — те ще ме обезверят.
Нали постигахте победи все по-малки,
1110 която правеха достойнствата ви жалки?
Един ли скит или персиец, оцелял,
под вашия ярем се беше възгордял?
Пред всеки поданик ваш често те твърдяха,
че за живота ви триж по-грижовни бяха.
1115 Каква е ползата за пленника триклет
от туй, че с добрини прославят ви навред?
Не си представяйте, че спада ми враждата
към вас, ако навред целуват ви ръката.
Пор ще ми върнат ли доволните царе,
1120 и тези, дето с вас живеят уж добре?
Дваж по-ви мразя от тез, що ви обожават,
триж повече, ако от вас се възхищавах
или ако това налага ми светът.
Вас други никога не ще ви тъй презрат.

АЛЕКСАНДЪР

1125 Прощавам ви гнева. Знам любовта ви нежна.
Учуден съм, ала не съм във безнадеждност.
Ако от хората не съм аз заблуден,
от ничий поглед Пор не е бил поощрен.
Между Таксил и Пор разколебано беше
1130 сърцето ви: дорде Пор жив бе, то мълчеше.
Днес да ви чуе той, госпожо, няма как
и името му то повтаря пак и пак.
Но неговият прах, бидейки вече в гроба,
не иска вашето сърце до късна доба
1135 по него да гори. Безсмислена тъга!
За важни грижи ви светът зове сега.
Със плач зачетохте достойно паметта му,
а славата на трон и фронт се жъне само.
Осигурете на душата си покой!
1140 И на страната си!... Тъй я разклати той!
За царството си цар достоен изберете.
Таксил...

АКСИАНА

На мене тоз предател не хвалете!

АЛЕКСАНДЪР

Я по въздържана бъдете. Та Таксил
с предателство към вас не се е проявил.
1145 Над своите царства той непрестанно бди
и ги от бурята успешно защити.
Ни клетва, нито дълг, ни остър дворцов спор
не го погубиха (тъй както стана с Пор).
Аз интерес съвсем естествен проявявам
1150 към този, който ви, госпожо, обожава.
Ако по избор ваш се Инд с Хидасп сберат,
по ваша воля те навеки ще текат.
Как лесно действал бих със мисълта за вас,
а бих разчитал и на цар Таксил тогаз.
1155 Той идва. Нека ви с въздишки той замае
и да ви обясни какво от вас желае.

Достатъчно сте ми търпели грубостта.
А влюбените все си търсят самота.

ТРЕТА СЦЕНА

Аксиана, Таксил

АКСИАНА

Ела насам, царю, владетелю безспорен
1160 на Индия. За теб говорехме доскоро.
Желят зарад теб гнева ми да сломят,
твърдят, че твоите мечти ще ме склонят,
че мойта грубост ще засили любовта ти,
и искат обич аз да ти даря в отплата.
1165 Но знаеш ли какво за твоя плам кроят
и за душата ми какъв капан тъкмят?
Готов ли си?

ТАКСИЛ

Госпожо, споделете
с мен туй, което ще ми възхити сърцето.
Какво да сторя?

АКСИАНА

Щом си влюбен в мен, тогаз
1170 почитай славата, както ценя я аз.
Цар Александър без задръжки ти презирай,
а на мечтите си премного не се спирай.
Угрози има, но недей изпитва страх.
Не победиш ли в бой, тогаз те чака крах.
1175 И в себе си, и в Пор се вгледай с взор обстоен —
държа да знам кой бе за мене по-достоеен.
Сърцето ми греши — не е като кантар,
но прави разлика то между роб и цар.
Тъй го обичах, но съдбата бе ревнива
1180 и му попречи да изпита радост жива.
Царю, щом ти си му свидетел на честта,

дано в плача ми му пребъде паметта.
В каквато и печал духът ми да изпада,
за него аз ще ти говоря със наслада.

ТАКСИЛ

1185 Душата ви е лед — напук на моя плам.
Че как ликът на Пор изтрил бих аз оттам?
Дори към оня свят сега да се отправя,
ще се загубя и не ще ви се понравя.

АКСИАНА

Измий със вража кръв ти своето престъпление,
1190 за да се радваш пак на мойто уважение.
Пор в гроба е. На този момент се довери,
под знамената му войската му сбери,
че сянката му би им бягството възпряла.
И твоята войска, срам тежък изживяла,
1195 след като тласна я ти към престъпен акт,
разкайва се и днес от този позорен факт.
Иди и огъня им съживи в душата,
иди и отмъсти, царю, за свободата.
На Пор наследник най-достоеен ти стани
1200 и тронове ни от врагове брани.
Мълчиш си, но това за мене означава,
че този възвишен план куража ти стопява.
Напразно соча ти аз пример на герой...
Стани слуга. Върви! Тук трябва ми покой.

ТАКСИЛ

1205 Май че забравяте, госпожо, че съм цар,
че бих се с вас държал и като господар,
че вечно аз не бих търпял ненавистта ви,
че в моите ръце са вашите държави,
че горда прави ви днес почитта към вас.
1210 Но...

АКСИАНА

Пленница, уви, ще си остана аз.
Ще завладееш ли сърцето ми стръвнишки,
за да отвърне то на твоите въздишки?
Таз мнима доброта, царю, изостави,
страха и ужаса на помощ призови,
1215 като тиран се дръж към мен, не ми прощавай,
ще секне мойта злост, не се разколебавай.
Ала ненужните закани ми спести.
Аз от сестра ти чух какво да сториш ти.
Ако се довериш на моята тревога
1220 и на съвета й, съдействай ми да мога
при Пор да ида.

ТАКСИЛ

Как?

ЧЕТВЪРТА СЦЕНА

Таксил, Клеофила

КЛЕОФИЛА

С царицата тозчас
се раздели! Вражда изпитва тя към нас
и непрестанно се стреми да те отчая.
За нея забрави!

ТАКСИЛ

Към нея аз питая
1225 любов безпримерна. Ако на обичта
с ненавист тровеща и с жлъч отвърща тя,
дори пред теб да се от нея уж отричам,
със риск за себе си все пак ще я обичам.
Ако отправя ми тя поглед ядовит,
1230 на себе си ще съм, а и на теб сърдит.
Ако в съвета ти план скрит не бе прозирал,
тя нямаше да ме сега чак тъй презира.
Ще бдя над нея аз, защото за момент
петимен съм да е тя между Пор и мен,
1235 за да почувствам, че се в миг разколебава...
Представяш ли си как бих бил щастлив тогава?
С омразата й как живял бих отсега?
Било би по-добре пред нейните крака
да падна, за да й се укрепи враждата
1240 към Александър, а пък и към вас самата.
Знам, че изгаряте от страст и ти, и той.
Но да си жертвам ли днес личния покой
заради вас? Държа да съм щастлив, дори
ако налага се светът да изгори.

КЛЕОФИЛА

1245 На бойното поле върни се, че не бива
в сърцето ти жарта пламтяща да изстива.
Върви. До тука ли ти стига смелостта?
Пор чака те. Не си показвай слабостта.

ТАКСИЛ

Не е ли Пор убит? Как тъй се появява?

КЛЕОФИЛА

1250 Тъй силно тропа, че веднага се издава.
С внезапната си смърт шум щял да вдигне той
и да смути един свръхдоверчив герой.
Пор щял да стресне на врага си дързостта,
за да не вкуси на триумфа сладостта.

1255 За любовта си той решен бил да загине
или със своята любима да замине.

От Аксиана е и твоят стан пленен
и да последва Пор изглежда той решен.

Върви при Пор да си покажеш щедростта,

1260 макар че той ти е съперник в любовта.

ПЕТА СЦЕНА

ТАКСИЛ, *сам*.

Съдбата зла как е могла да възкреси
съперника ми Пор, та той да ме срази,
да срещне пак онез очи, сълзи пролели
по него, щом са го пред мене предпочели?
1265 Съдба, какво ли би приготвила за мен,
кому тоз висш триумф ще бъде отреден?
Да не изчакваме сърдити, разгневени,
тез спорове да са от някой друг решени!

ПЕТО ДЕЙСТВИЕ

ПЪРВА СЦЕНА

Александър, Клеофила

АЛЕКСАНДЪР

Нима ви плаши Пор, щом вече е сразен?

1270 Аз го надвих и пак съмнявате се в мен.

Щом мойта заповед от всички се прилага,
как пленникът от мен могъл би да избяга?

Я поплачете си за тоз храбрец злочест.

КЛЕОФИЛА

Аз мисля, че цар Пор е най-опасен днес.

1275 Макар куражът му навред да се признава,
нещастieto му ме двойно притеснява.

Дордето водеше войската си на бой,
със подвизите си не плашеше.

Но Пор в момента е цар победен, несретен

1280 и може като ваш другар да бъде счетен.

АЛЕКСАНДЪР

Не е достоен за тоз ранг, а за позор.

До днес спечели си омразата ми Пор:

аз му предложих мир, с известно съжаление,
ала отказа той и моето презрение

1285 с това заслужи... За бедите от войната,
аз ще му отмъстя, че в него е вината.

Ще го накажа, тъй като безброй щети
сам предизвика и не ги предотврати.

Нали зарад това го мразите и вие?

КЛЕОФИЛА

1290 Не, аз не мразя го, царю. Защо да крия?

Ако долавях как печалният му глас

на мен говори за несретата си, аз
бих казала, че той бе пръв между царете,
че би най-верният пазач на градовете,
1295 че искаше да се до слава добере
в бой срещу вас или достойно да умре;
че смелостта му се със вашата равнеше,
че името му все след вашето летеше.
Аз защитавам го с хвалебствени слова,
1300 ала на моя брат ще навреди това,
защото дните му, царю, са преброени,
щом Пор е още жив. Но смърт грози и мене,
че не успее ли цар Пор във любовта,
как бих избягнала тогава гибелта?
1305 Сърцето ви, царю, се готви напоследък
да жъне в тежък бой победа след победа.
Но стане ли тъй, че ви само Ганг дели,
гнева му кой и със какво ще намали?
Далеч от вас, сама ще страдам мъченишки...
1310 Ако пък заглуши той моите въздишки,
сърцето си тогаз как утешила бих,
а победителят, комуто го дарих,
къде ще е?

АЛЕКСАНДЪР

Таксил каквото ще да казва,
сърцето ви ей таз десница ще предпазва
1315 по-зорко от онез, които покорих
а със земите им ви щедро надарих.
След сетния триумф пак тука ще станувам,
та над душата ви за слава да царувам,
да бъда цял живот щастлив под вашта власт,
1320 съдбата на света да поверя на вас.
Аз за малоите^[1] същински идол станах
и те ме чакат на брега на океана
да ми окажат чест като на несломим
владетел и герой, като на ваш любим.

КЛЕОФИЛА

1325 Та друго има ли за вас освен войната?
Ще търсите ли враг, царю, извън земята?
За победител как ще бъдете приет
в един безлюден край, скован от вечен лед?
При климат свръхсуров как бихте бой повели,
1330 щом ниви и гори са вече опустели,
щом Господ ги е все във тъмнина държал,
щом на Небето дух е този край предал?
Дали съдбата ви, коварна, завистлива,
нарочно не прикри една мечта красива
1335 и просто чака тук да бъдете зарит
забравен, в гроб студен, със бурени покрит.
Ще повлечете ли злощастната си свита,
от вас подсилвана, от враговете бита?
Та бойният ви флот, частично оцелял,
1340 със външния си вид у всеки буди жал!
По стоновете вас тозчас ще ви познаят.

АЛЕКСАНДЪР

Ще тръгнат те след мен, не ще се колебят:
бездейно в стана днес сърцата им туптят,
и шепнешката те си раните броят,
1345 но скоро тез мъже, във битки обиграни,
ще влязат в бой с врага, без страх от нови рани.
А пък разсеем ли тъгата на Таксил,
Пор бляновете му не би осуетил.
Госпожо, казах ви и пак ще го повторя...

КЛЕОФИЛА

1350 Царицата!...

ВТОРА СЦЕНА

Александър, Аксиана, Клеофила

АЛЕКСАНДЪР

Е, да. Не бих могъл да споря.
Но Пор е жив. Спасен от боговете бе.

АКСИАНА

Уви, ще ме лиши жестокото небе
от него! Как ще се насетне утешавам?
И аз го искам жив, но вече се съмнявам.
1355 Търчи, за сетен път за да се види с мен,
да ми помогне във фаталния момент.
Какво би сторил сам срещу войска безбройна.
В началото тя се показва неспокойна,
защото той с отбор бойци с кураж нечут
1360 на победителя в редиците вся смут.
Но ще се изтощи, ще спадне смелостта му,
ще среща взорът му бойци убити само...
И как напредвал би? Аз искам точно там
той да ме види и дух Богу да предам.
1365 Таксил, изменникът, ме тук в затвор остави,
та с неговата кръв жадта си да сподави,
да го погледа той в ръцете на смъртта,
ако все пак за туй му стигне дързостта.

АЛЕКСАНДЪР

Госпожо, в отговор на вашата охота
1370 положих грижи аз да му спася живота.
И ще се срещнете.

АКСИАНА

Нима не го съсече
ръката ви, нима сред нас ще бъде вече?
От Александър ли тоз дар получих аз?
Той други чудеса ще сторили за нас?
1375 Нали закле се, че щом е врагът сразен,
с приятели отвред ще бъде обкръжен.
Не бе ли Пор цар на приятелска държава?
Нали и двамата се борехте за слава?
Той искаше да си изпробва смелостта,
1380 а вие — да не го пресрещне гибелта.

АЛЕКСАНДЪР

С ненавистта си той гнева ми възпалява
и победител по-брутален заслужава.
Надменен днес не е, но горд си е все пак,
а аз не бих желал да бъда негов враг.
1385 И неприязънта, и ранга ще забравя,
Таксил на разпратата свидетел ще направя,
та той съдбата му при нужда да реши,
но трябва да му се доверие внуши.

АКСИАНА

Туй значи ли, че за подслон Таксил ще питам
1390 и че на него за пощада ще разчитам?
Та Пор да търси ли защитник тъй лукав?
Смърт готви му тоз ваш пропит с омраза гняв.
Загрижеността ви какво му обещава?
Една добра душа се лесно съблазнява.
1395 Стаило своя яд, сърцето ми открито
се възхищаваше на качества, които
не притежавахте. Царю, бъдете пръв
по варварство и си залейте пътя с кръв.
Сред толкоз врагове, открити през войните,
1400 убийте този, що бе нужно да спасите.

АЛЕКСАНДЪР

Опитват се Пор да отървете днес,

и не приемате дължимата ви чест;
мислете, че ми е от ревност добротата,
ала умре ли Пор, у вас ще е вината.
1405 Бих с него споделил това... Ах, ей го там.
Ще може да реши съдбата си той сам.

ТРЕТА СЦЕНА

Пор, Александър, Аксиана, Клеофила, Ефестион, стражата на Александър

АЛЕКСАНДЪР

Пор, ето до какво доведе гордостта ви.
Та кой голям успех ръката ви прослави?
Надменността ви е сломена, но държа
1410 да се пред своето достойнство издължа.
Какво ще ви спаси? Все пак ще ви повторя
това, което ми отказвахте наскоро.
Царицата не се, за жалост, отзова
на волята ми, но за вас е риск това.
1415 Да иде в гроб ведно със вас тя би приела,
ако преди това е името ви взела.
За таз ненужна чест кой толкоз би платил?
Живейте! Но защо злочест да е Таксил?

ПОР

Таксил ли?

АЛЕКСАНДЪР

Да.

ПОР

Аз ти грижливостта признавам,
1420 респектът му към теб високо оценявам,
триумф изтръгна той, но от ръцете ти,
ти взе сестра му, но му за честта плати,
а той предаде ме на тебе... Е, как смяташ
да му се издължиш, царю, за добрината?
1425 Та той умря във бой, царю, и ти спести
тез неприятности. Иди го навести.

АЛЕКСАНДЪР

Умря?

КЛЕОФИЛА

Какво дочух?

ХЕФЕСТИОН

Царю, това е вярно.

Той се предаде на съдбата си коварна.

Пор не отстъпи му — той беше победен,

1430 но със врага си бой да води бе решен.

Ранените, макар останали без сила,

му служеха като най-сигурна закрила.

Той се усещаше като във крепост там

и с цяла армия би се сражавал сам.

1435 За своите най-здрав щит беше му ръката

и сееше той смърт и ужас по земята.

Щадях, виждах, че е доста изтощен

и че животът му зависеше от мен.

В тоз миг се появи Таксил и викна: „Спрете

1440 и пленника злочест за мене оставете!

Пор, знай, че крайт на живота ти решен е,

щом не отстъпиш днес царицата на мене.“

Пор чул заканата зловеща и тогаз

потърсил го с очи и със спокоен глас

1445 му рекъл, вдигайки ръка, покрита с рани:

„Нима предателят Таксил на мен се кани?

Изменнико клет на царица изтерзана,

ти би могъл да ми отнемеш Аксиана

и бих се примирил, подлецо, със това,

1450 ако лишиш ме и моята глава.

Ела!“ И двамата монарси мигновено

се хвърлили един въз друг ожесточено.

Уви, не смогнахме гнева им да смирим.

Пор през тълпата се промъкна невредим

1455 и смъртоносно Пор прониза във сърцето.

След туй, доволен, той отиде там, където

бе Александър.

КЛЕОФИЛА

Ах! Враждата ви срази
в тоз случай мен, царю, и цял живот сълзи
ще лея. Моят брат подкрепя съпричастна
1460 очакваше от вас, а не таз смърт ужасна.
Във гроба как ще ви той чувства добрините?
Предчувствам, не ще за него отмъстите...
Ще страдате ли, че убиецът в екстаз
ще тържествува пред сестра му и пред вас?

АКСИАНА

1465 Царю, вникнете в таз покъртваща тирада
на Клеофила — тя за брат си с право страда.
За жалост не успя да бъде той спасен,
но поначало Пор на бой не бе решен.
Таксил не искаше пред Пор да се изложи
1470 и на гнева му се самичък той подложи.
Какво ли търсеше във този кървав спор,
от Александър как би отървал той Пор?
Нима се впусна в бой с отчаян напън жалък
с цар, с който беше се Победата венчала?
1475 Защо от тоз претекст добър да ви лиши?
Какво ви трябва днес? Таксил във гроб лежи.
Ако убиецът му заслужава мъст,
в туй престъпление аз също имам пръст.
Да, Пор, не мога аз частично да обичам.
1480 И Александър, и Таксил не го отричат.
Ако не вярвате, със радост в този час,
умирайки, ще го призная и пред вас.

ПОР, на Александър.

Аз вярвам, че с тоз акт доволство ти доставих,
царю. Бях победен, но виж какво направих.
1485 Безсилен бил съм, но все пак от мен се бой,
щом отмъщение постигнах в тежък бой.

Царе, заспали във вериги, ще събудя
и нови врагове с плам боен ще учудя.
Дори кипящата в мен кръв да охладиш,
1490 останалия свят ти сам ще победиш.
Не чакай моето сърце да те признае
за победител. То отплата не желае.
За славата ми хич недей се тревожи,
а за победата най-вече се грижи.

АЛЕКСАНДЪР

1495 Пор, горд си и такъв до гроб ще си останеш,
до сетния си дъх все тъй ще ми се каниш.
Със гръмко име си и то звучи така,
че всеяло би страх във цялата войска.
Добре, но как към теб да се държа, кажи ми.

ПОР

1500 Със маниери, на достоен цар дължими.

АЛЕКСАНДЪР

Съгласен съм така да бъде, ала знай,
че аз ще доведа победата докрай.
Чрез мен и ти ще си осъществиш мечтата.
Царувай! Аз ще ти възстановя царствата.
1505 Но чуи и моята приятелска присъда —
и Аксиана с теб навсякъде ще бъде,
ще сте обвързани чрез царския си ранг
и вашта власт ще се зачита чак до Ганг.

На Клеофила.

Та ето каква мъст, госпожо, им се пада.
1510 Постъпката ми ви навярно изненада,
но тъй ви любя, тъй съчувствам ви в тозчас,
че хиляди бойци избил бих зарад вас.
Нима е редно за обида да се счита
смъртта на някой враг, останал без защита?
1515 Та Пор ликувал би: надвил ми дързостта,

победно и без жал той легнал би в пръстта.
А вие ще сте на делата ми свидетел,
та в дар да ви предам аз своята добродетел.
Да властва Пор — нали му трон оставям аз.
1520 И нека хората се водят все по вас,
същинска царственост тоз ранг би породил
във вас и би ви се народът възхитил.
И ще усетите такова озарение,
че по Таксил скръбта ще иде във забвение.

АКСИАНА

1525 Госпожо, властвайте. И аз от тоз герой
съм възхитена. Ах, как ви обича той!
Обичайте го! Пор от всички по земята
е тачен ще ви ощастливи душата.

ПОР

Царю, тревогите на този свят познах
1530 и от триумфа ви аз очарован бях,
но задължен не бях във тоз световен смут
да смятам, че не съм и аз така прочут.
Но днес за най-велик владетел ви признавам,
че с добродетели спечелихте си слава.
1535 Командвайте света по собствен строг закон
и аз ще подкрепя могъщия ви трон,
за да наложите законност повсеместно.
Все вас ще съм, макар че няма да е лесно,

КЛЕОФИЛА

Какво очаквате от тъжния копнеж
1540 на моето сърце? Не е тоз мой брътвеж
срещу честта ви. Щом на Пор се пак трон дава,
туй значи, че така го иска вашта слава.
Не съм припряна. По-добре да си мълча!
Злочестините ми не ще ми спрат плача.

АЛЕКСАНДЪР

1545 Госпожо, нека за приятеля поплачем,
но и да проявим куража си юначен!
Ще бъде гробът му със монумент огромен —
за дружбата ни и за вашта мъка спомен.

---

[1] Става въпрос за народ, който по времето на Александър Велики е живял на Индийския полуостров в близост до океана. Б.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.